

TERVOLAN KUNNAN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

Ämpäripäitten palakhteitten kasuatusresähti!

Päivitetty 7.3.2013

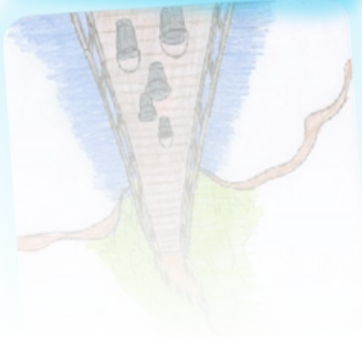
SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO.....	4
2	VARHAISKASVATUS	6
2.1	Varhaiskasvatuksen määritelmä.....	6
2.2	Varhaiskasvatuksen tehtävät, päämäärät ja tavoitteet.....	6
2.3	Tervolan kunnan päivähoidon toiminta-ajatus ja arvopohja.....	7
2.4	Tervolan kunnan päivähoidon strategiset linjat ja päämäärät	8
3	VARHAISKASVATUS TERVOLASSA	10
3.1	Nykytilanne-tulevaisuus.....	10
3.2	Kasvatuskumppanuus.....	10
4	KASVATTAJIEN MONIAMMATILLISET TIIMIT	12
5	ERITYINEN TUKE	12
6	HOIDON, KASVATUKSEN JA OPETUKSEN KOKONAISUUS	13
6.1	Hoito ja kasvatuus	14
6.2	Oppimisen ilo	15
6.3	Kieli.....	16
6.4	Varhaiskasvatusympäristö.....	17
7	LAPSELLE OMINAINEN TAPA TOIMIA.....	19
7.1	Leikkiminen	19
7.2	Liikkuminen	21
7.3	Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen.....	24
7.4	Tutkiminen	26
8	ORIENTAATIO	28
8.1	Matemaattinen orientaatio.....	29
8.2	Luonnontieteellinen orientaatio.....	30

8.3	Historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio	31
8.4	Yhteiskunnallinen orientaatio	31
8.5	Eettinen orientaatio	32
8.6	Esteettinen orientaatio	33
8.7	Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio	34
9	YKSIKÖN VASU	36
10	ARVIOINTI.....	37

1 JOHDANTO

Tervolan kunta on noin 3600 asukkaan kunta Kemijoen varrella, Kemin ja Rovaniemen välissä. Tervolan kunnan toiminta-ajatuksena on hyvinvoinnin lisääminen tervolalaisen kulttuuriperinteen pohjalta maaseutuelämän myönteisiä mahdollisuuksia vahvistamalla.

*Ämpärikaupala ämpäreitä
kirkonkylän sillalla,
niitä saa ostaa kissat ja koirat
aamulla tai kka illalla.
Ämpäritusina markan maksaa,
lopun saa samhan,
jos jaksaa kantaa.
-Tervolalainen lastenloru-*

*☛ Tervolalainen on tervolalainen ja joka ei ole tervolalainen, sen viepi
tulova menneshän.*

Valtioneuvoston periaatepäätökseen varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista (28.2.2002) sekä Stakesin laatimien Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (30.2.2006, toinen tarkistettu painos) pohjalta, kuntien on laadittava omat varhaiskasvatussuunnitelmansa.

Varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteena on lisätä varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteutumista koko maassa, henkilöstön ammatillista tietoisuutta, vanhempien osallisuutta ja moniammatillista yhteistyötä. Kunnissa laaditaan kunnan oma suunnitelman lisäksi yksikön ja lapsen oma varhaiskasvatussuunnitelma.

Varhaiskasvatussuunnitelman tekemistä varten Tervolan kunnan sosiaali- ja terveyslautakunta nimesi jäsenet sekä ohjaus- että työryhmään. Ohjausryhmään nimettiin varhaiskasvatushenkilöstön edustuksen lisäksi edustajat sosiaali- ja terveyslautakunnasta, terveydenhuollon, koulun ja vanhempien edustajat. Työryhmään nimettiin edustajat eri päivähoitomuodoista ja – ammattiryhmistä.

☛ *“ Kun juna alkoi kulukhen Kemistä Rovaniemele
Tervolanki ohi, rahtimiehet menit asemale
kivittämhän junnaa, joka vei heän tienansa. He
panit ämpärit päänsä suojaksi, jos junasta heitethän
jotaki heitä kohen. Kerrothan Tervolan poikien
suojanhen päänsä samalalaila kylätappeluisa kiviltä
ja seiphäniskuilta. “*

2 VARHAISKASVATUS

2.1 Varhaiskasvatuksen määritelmä

Varhaiskasvatusta järjestetään varhaiskasvatuspalveluissa, joista keskeisimpiä ovat päiväkotitoiminta ja perhepäivähoito. Varhaiskasvatus on pienten lasten erielinpiirissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kehitystä. Ensisijainen oikeus ja vastuu lasten kasvatuksesta on vanhemmilla. Yhteiskunnan tehtävänä on tukea vanhempia heidän kasvatustehtävässään. Vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten kiinteä yhteistyö, kasvatuskumppanuus, on kasvatustehtävän onnistumisen edellytys. Varhaiskasvatus on hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuus. Keskeinen voimavara on ammattitaitoinen henkilöstö.

2.2 Varhaiskasvatuksen tehtävät, päämäärät ja tavoitteet

✓ Tavoitteena hyvinvoipa lapsi

☛ *Piis, piis pikkuista lasta, lapsen pää on taikinasta,
silimät silarenkhaista, nenä noenpalasista,
suu leivänpuolikhaista, korvat korvunlehistä, napa nauhriin kaalista*

✓ Hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuus

- Lapsen henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistäminen ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Toiset huomioon ottavien käyttäytymismuotojen ja toimintatapojen vahvistaminen => jokainen lapsi oppisi ottamaan huomioon ja välittämään toisista

- Itsenäisyyden asteittainen lisääminen
- Auttaa lasta kasvamaan siten, että aikuisena kykenisi huolehtimaan itsestään ja läheisistään ja tekemään elämää koskevia päätöksiä ja valintoja.

2.3 Tervolan kunnan päivähoiton toiminta-ajatus ja arvopohja

Tervolan kunnan päivähoiton toiminta-ajatuksena on toteuttaa laadukasta päivähoitoa kaikille sitä tarvitseville. Päivähoidossa tärkeitä piirteitä ovat lasten ja heidän perheidensä kokonaisvaltainen tukeminen sekä lapsen kehityksen eteenpäinvieminen ja ongelmien ennaltaehkäiseminen monipuolisten virikkeiden avulla, ammattitaitoisen henkilökunnan toteuttamana.

☛ *Mie oli silloin vielä sen kokonen, että kynnyksestä jäi kulukuisa tikkuja pylhyn, mutta töihin vain komennethin. -Tervolalainen sananparsi-*

Painopistealueina on

- ✓ Korkeatasoinen perushoito
- ✓ Luonnon ja ihmisen välinen vuorovaikutus
- ✓ Terveiden elämäntapojen edistäminen

☛ *Ensin nukkuu ja ko siinä vässyy, niin leppää ja ko siinä vässyy, niin makkaa ja ko siinä vässyy, niin lakkaa*

Tervolan kunnan varhaiskasvatuksen arvoiksi on määritelty

✓ Turvallisuus

- ✓ Yhteiset säännöt ja rajat
- ✓ Varhaiskasvatusympäristö fyysisesti ja psyykkisesti turvallinen
- ✓ Turvallinen aikuinen

☛ *Ei se kannata kashon pöliätä! = Turhaan tai etukäteen pelätä*

✓ Toisen ihmisen kunnioittaminen

☛ *Vanhaa saapi nauraa, mutta ei vaivaista*

- ✓ Aikuiset kunnioittavat lapsia - käytös, puhuttelutapa
- ✓ Lapset kunnioittavat toisiaan - fyysinen koskemattomuus
- ✓ Lapset kunnioittavat aikuisia - totteleminen, kielen käyttö

✓ Rakkaus/lämpö

☛ *Katto, katto, ko on piehnen pantu palijon syäntä (Kiukuttelevasta lapsesta)*

- ✓ Kahdenkeskinen aika, sylissä pitäminen
- ✓ Kiittäminen, kehuminen, kieltäminen
- ✓ Aito kiinnostus lapseen
- ✓ Lapsen tasolle meneminen

2.4 Tervolan kunnan päivähoidon strategiset linjat ja päämäärät

- ✓ Hyvä monipuolisten, laadukkaiden ja turvallisten palvelujen saatavuus
- ✓ Erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevien lasten hoitoketjun kehittäminen toimiviksi eri yhteistyökumppaneiden kanssa

- ✓ Ennaltaehkäisevän toiminnan toteuttaminen yhteistyössä perheiden, neuvolan, lastensuojelun, sosiaalitoimen ja opetustoimen kanssa (vanhemmuuden tukeminen/kasvatuskumppanuus, varhainen kuntoutus-varhainen puuttuminen)
- ✓ Osaava, riittävä ja hyvinvoiva henkilöstö

3 VARHAISKASVATUS TERVOLASSA

3.1 Nykytilanne-tulevaisuus

Tervolan kunnan varhaiskasvatusta toteutetaan perhepäivähoitona hoitajan kotona tai lasten kotona, ryhmäperhepäivähoitona, päiväkotihoidona, esikoululaisten iltapäivähoitona sekä tarvittaessa vuoroitona muun kuin päivähoidon vakinaisen henkilökunnan toteuttamana.

Päivähoitoa tarvitsevien lasten määrä on viime vuosina vähentynyt, samoin myös perhepäivähoitajien määrä.

Päiväkotij- ja ryhmäperhepäiväkotipaikat ovat koko ajan täynnä. Päivähoitoa pystytään tarjoamaan riittävästi, lisäämällä tarvittaessa perhepäivähoitajia, joita toistaiseksi on keskustan alueella ollut saatavilla.

Haja-asutusalueiden päivähoito tuottaa joskus ongelmia ja niihin pyritään saamaan ratkaisuja lähinnä kuitenkin oman kunnan työntekijöitä palkkaamalla.

3.2 Kasvatuskumppanuus

Kasvatuskumppanuudessa varhaiskasvatushenkilöstö ja vanhemmat sitoutuvat tietoisesti lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseen, kuitenkin huomioiden, että vanhemmilla on kasvatustavastuu. Henkilöstöllä on ammatillinen tieto ja vastuu kasvatuskumppanuuden luomisessa.

Kasvatuskumppanuus edellyttää

- ✓ tasavertaisuutta
- ✓ avoimuutta

- ✓ toistensa kunnioittamista

Kasvatuskumppanuudelle luodaan “kumppanuuspolku”, johon kuuluvat

- ✓ Ensimmäinen kohtaaminen (puhelinkeskustelu)
- ✓ Kasvokkain kohtaaminen
 - Satsataan erityisen paljon
 - Kuuntelu tärkeää
- ✓ Tutustumiskäynnit päivähoitopaikkaan
- ✓ Päivähoidon aloitus
- ✓ Arkinen päivähoito
- ✓ Kumppanuuteen sitoutuminen
- ✓ Lapsen Vasu
- ✓ Yhteistyön tekeminen laajemmin
- ✓ Yhteisöllinen vastuu
- ✓ Henkilöstöllä vahva osaaminen kumppanuuden hallinnassa
 - Keskustelutaito-kritiikin sietotaito
- ✓ Uusien viestimien käyttö

Tervolan kunnan päivähoidossa kasvatuskumppanuuden toteutumismuotoja ovat

- ✓ Tutustuminen päivähoitopaikkaan, vanhempien kuuleminen
- ✓ Lapsen Vasu-keskustelut
- ✓ 3-5v.havannoinnit
- ✓ Vanhempainillat
- ✓ Päivittäiset keskustelut

Yhteistyötahot

- ✓ sosiaalitoimi
- ✓ terveydenhuolto
- ✓ koulu
- ✓ kulttuuritoimi
- ✓ kehitysvammahuolto
- ✓ terapeutit
- ✓ seurakunta
- ✓ Mannerheimin lastensuojeluliitto
- ✓ naapurikunnat

4 KASVATTAJIEN MONIAMMATILLISET TIIMIT

Päivähoidon eri muodoissa (päiväkoti, perhepäivähoito, ryhmäperhepäivähoito) työskentelevät henkilöt ovat tulleet tutuiksi toisilleen muun muassa yhteisiä tapahtumia ja retkiä järjestettäessä. Päiväkodin eri ammattiryhmät työskentelevät tiimeinä - *tiimityöskentely on välttämätöntä lasten hoidon, kasvatuksen ja opetuksen onnistumisen kannalta.*

5 ERITYINEN TUKI

Erityistä hoitoa ja kasvatusta vaativia lapsia pyritään hoitamaan lähinnä päiväkodissa ja ryhmäperhepäiväkodissa. Lapsille järjestetään avustaja tarpeen mukaan.

Erityistyöntekijää ei Tervolassa ole, mutta terapiapalveluita on saatavilla, samoin konsultaatiota muun muassa sairaalajaksojen ja -tutkimusten yhteydessä.

Erityislastentarhanopettajapalveluita pyritään tulevaisuudessa saamaan ostopalveluna, palkkaamalla osa-aikainen, kuntien yhteinen erityislastentarhanopettaja.

6 HOIDON, KASVATUKSEN JA OPETUKSEN KOKONAISUUS

☛ *Ei reki voi mennä hevosen eele*

Varhaiskasvatus toteutuu kokonaisuutena, jossa hoito, kasvatus ja opetus nivoutuvat toisiinsa. Asiat painottuvat eri ikäkausina eri tavoin. Myös niiden merkitys vaihtelee eri tilanteissa. Mitä pienempi lapsi, sitä suurempi osa kasvattajan ja lapsen vuorovaikutuksesta tapahtuu hoitotilanteissa. Ne ovat myös kasvatuksen, opetuksen ja ohjauksen tilanteita, joilla on merkitystä sekä lapsen yleiselle hyvinvoinnille että oppimiselle.

Hyvä hoito muodostaa perustan kaikelle toiminnalle varhaiskasvatuksessa.

Kun lapsen perustarpeista on huolehdittu, voi lapsi suunnata huomionsa toisiin lapsiin, ympäristöön ja toimintaan.

Hyvällä hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudella voidaan edistää

- ✓ lapsen myönteistä minäkäsitystä
- ✓ lapsen ilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja
- ✓ ajattelun kehittymistä

Lapsen päivän muodostaa erilaiset arkeen liittyvät tilanteet, jotka ovat selkeän, mutta tarvittaessa myös joustavan päivärytmin perusta.

Lapsen päivään kuuluvat hoito- ja muut vuorovaikutustilanteet sekä arjen pienet työtehtävät, leikki ja muu lapselle ominainen toiminta. Kaikki nämä ovat lapselle tärkeitä kasvun ja oppimisen tilanteita. Kasvattajat tuovat lapsen päivän eri vaiheisiin kasvatuksen ja opetuksen ulottuvuuden.

6.1 Hoito ja kasvatus

- ✓ Laadukas perushoito huomioi lapsen yksilölliset tarpeet.
- ✓ Hyvä hoito syntyy välittämisestä.
- ✓ Hoito on kaksiulotteista
 - Kasvattaja huolehtii perushoidossa lapsen fyysisestä terveydestä ja hyvinvoinnista, mutta hoito on myös hoivaa, jossa lapsen emotionaaliset ja sosiaaliset tarpeet tulevat ravituksi
 - Hoitotilanteiden ystävällisyys, turvallisuus, kärsivällisyys ja kiireettömyys
 - Perushoidon tulee perustua viimeisimpään tietoon hyvästä hoidosta ja lapsen kehityksestä

☛ *Ko pannee puurovattala nukkumhan, on ko olis lammas vattan päälä*

Tavoitteena on fyysisen ja psyykkisen kehityksen sekä kasvun edistäminen, terveyden ja toimintakyvyn vahvistaminen sekä omatoimisuuden tukeminen. Esimerkiksi riittävää unta, lepoa, ravintoa ja liikuntaa - niiden merkitystä lapsen keskushermostolle, oppimis- ja keskittymiskyvylle sekä elimistön immuunijärjestelmälle - korostetaan nykyään lapsen kaikenpuolisen hyvinvoinnin edistäjänä. *Lasta kannustetaan itsenäisyyteen ja omatoimisuuteen, että lapsi voi kokea arvostusta ja hyväksyntää sekä iloa osaamisestaan.*

☛ *Kyllä se hätä käskee häriänki juosta*

Lapsen turvallisuutta lisää se, että vanhemmilla ja päivähoidon aikuisilla on hyvät suhteet keskenään ja hoito- ja kasvatuskäytännöt tapahtuvat yhteistyössä.

6.2 Oppimisen ilo

Lapset ovat persoonia, jotka kehittyvät omaan tahtiin. Kehitykseen vaikuttaa perimä, perhe ja ympäristö.

☛ *Katto, katto, ko on piehnen pantu paljon syäntä (Kiukuttelevasta lapsesta)*

Vanhempien kanssa yhteistyössä mietitään kasvatuksen yhteiset tavoitteet kehitystä tukemaan.

Lapsi on utelias ja aktiivinen oppija. Päivähoidon toiminta lähtee lapsen kiinnostuksen kohteista, tarpeista ja kehitysvaiheista. Kasvattajan havainnoinnin ja keskustelujen perusteella määritellään lapsen kehitysvaihe ja tarpeet.

Lapsi oppii aistien kautta - kuulemalla, näkemällä, koskettamalla, ajattelemalla, koko kehoaan apuna käyttäen tai näiden erilaisilla yhdistämisillä.

Lapsi oppii leikkien, liikkuen, tutkien, taiteen avulla, harjoittelemalla, ajattelemalla, erehtymällä, mallista tehden, vertaisryhmien innoittamana, itsenäisesti ja aikuisen opettaessa.

Oppimista edistävät - motivaatio, turvallinen ja myönteinen ilmapiiri sekä sopiva oppimisympäristö. Keskeistä on kokonaisvaltainen oppiminen ja jatkuvuus, niin että lapsen kanssa tarkastellaan asiaa loogisena ja tuttuna kokonaisuutena (teemat, projektit).

- ✓ Kasvattajan tehtävänä on tunnistaa toiminnasta eri orientaatiot ja niiden sisällöt
- ✓ Kasvattajan on löydettävä aina lapselle ja aiheeseen sopiva tapa toimia ja oppia
- ✓ Aikuinen innostaa ja tukee lasta uusien asioiden äärellä
- ✓ Lapsi kokee iloa oppimisesta ja saa avun tarvittaess

6.3 Kieli

Kieli on ajattelun, vuorovaikutuksen ja vaikuttamisen väline. Kielen omaksuminen tapahtuu aikuisen ja lapsen välisessä, lasten keskinäisessä vuorovaikutuksessa sekä myös lukemisen kautta.

Pieni lapsi ilmaisee itseään kokonaisvaltaisesti elein, ilmein ja liikkeiden avulla. Leikeillä ja saduilla on varhaislapsuudessa erityinen merkitys lapsen kielen kehitykselle ja maailmankuvan syntymiselle. Kielellisiä valmiuksia kehittävät laulut, lorut, riimittelyt, lasten omat sadut sekä aikuisten lukemat ja kertomat tarinat.

Kasvattajan tehtävä on luoda päivähoitopaikkaan kielen kehitykselle suotuisa ilmapiiri. *Aikuinen on lapsen malli.* Kasvattaja huolehtii kielen kehityksen havainnoinnista ja dokumentoimisesta. Kielellä on keskeinen merkitys lapselle ominaisessa tavassa toimia. Lapsi tarvitsee kieltä toiminnassaan ja kieli kehittyy leikkimisen, liikkumisen, tutkimisen sekä taiteellisen kokemisen ja ilmaisemisen myötä.

☛ *Niistä nokkas, nosta housusti ja ole niinko muukki ihmiset!*

☛ *Liisa, lii lipatus, lilliskukko lipsis,
Paavo paa papatus, pallislieriä papsis.*

6.4 Varhaiskasvatusympäristö

☛ *Ei ole yhen syy kō kaks tappelee*

Oppimisympäristön muodostaa fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen ympäristö

- ✓ **Fyysinen** tarkoittaa tiloja, lähiympäristöä, erilaisia materiaaleja, välineitä, huonekaluja jne.
 - Fyysisten tilojen tulee tukea, motivoida ja houkutella lasta leikkimään, toimimaan, liikkumaan ja tutkimaan, mutta antaa mahdollisuuden myös yksin rauhoittumiselle
 - kehitysvaiheisiin liittyen mahdollisuus kiipeilyyn, liikuntapeleihin, tutkimiseen, taiteen tekemiseen
 - Tilojen jakamis- ja muuttamismahdollisuus - lapsen kuuntelu
 - Oppimisympäristön pysyvyys luo lapselle turvallisuutta

- ✓ **Psyykinen** ympäristö tarkoittaa päivähoidon ja yksittäisen ryhmän henkistä ilmapiiriä, yksilön omaa henkistä hyvinvointia
 - Psyykinen ympäristö luo pohjaa lapsen itsetunnolle ja oppimisedellytyksille
 - Myönteinen, suvaitsevainen, kiireetön ja lämmin tunnelma tuovat lapselle turvallisen olon
 - Aikuisen antama syli, aika ja hoito - myös toisten lasten hyväksyntä-tärkeää

- ✓ **Sosiaalinen** ympäristö tarkoittaa kasvattajien, lasten sekä lasten keskinäisiä suhteita
 - tärkeintä ovat vuorovaikutustaidot

- pienryhmissä omien mielipiteiden kertominen, toisten kuunteleminen onnistuvat parhaiten
- kasvattaja tukee ja kehittää vuorovaikutustaitoja esimerkiksi riitojen ratkaisuisissa, omien tunteiden ilmaisuisissa ja oman paikan löytymisessä ryhmässä

☛ *Ei ole kielletty suuttumasta, mutta pitkää vihaa pitämästä*

7 LAPSELLE OMINAINEN TAPA TOIMIA

- ✓ *Joka ittensä leikkiin antaa, sen pittää leikki kestääkki*

Leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja eri taiteen alueisiin liittyvä ilmaiseminen ovat lapselle ominaisia tapoja toimia ja ajatella. Nämä kasvattajan tulee ottaa huomioon toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa. Niissä toteutuvat kielen merkitys, sisällölliset orientaatiot ja lapsen oppiminen. Myös varhaiskasvatusympäristö on suunniteltava siten, että lapselle ominaiset tavat toimia mahdollistuvat.

7.1 Leikkiminen

Yleistä

- ✓ Pienempien lasten leikki toteutuu vuorovaikutuksessa aikuisen tai isomman lapsen kanssa
- ✓ Lapsi käyttää leikkinsä aineksina kaikkea näkemäänsä, kuulemaansa ja kokemaansa (VASU)
- ✓ Leikki vaikuttaa lapsen kaikkeen kehitykseen: sosiaaliseen, kognitiiviseen, emotionaaliseen ja psykomotoriseen
- ✓ Luova mielikuvitus

☛ *Ensin työ, sitten leikki, niin on sääntö pikku Heikki*

Lapsi

- ✓ Leikin tarpeen tyydyttäminen on lähes yhtä tärkeää kuin ravinnon ja turvallisuuden tarpeen tyydyttäminen
- ✓ Lapsi tavoittelee leikissä nautittavaa elämystä, ei tiettyyn tavoitteeseen pääsyä (esim. astioiden tiskaus)
- ✓ Se perustuu vapaalle valinnalle, ei tavoittele ulkoista päämäärää, sisältää lapsen aktiivisen osallistumisen
- ✓ Leikin avulla lapsi oppii, kasvaa, harjaannuttaa ja kokeilee uusia taitoja
- ✓ Eri-ikäisten yhteisleikit, mallin antaminen
 - ✓ Leikit edellyttävät lapselta kokonaisvaltaista fyysistä aktiivisuutta (ei videoitten katselu)

Kasvattaja

- ✓ Kasvattajan tehtävänä on luoda turvallinen ja salliva ilmapiiri
- ✓ Leikin havainnointi
 - aikuisten havaintojen ja leikin seurannan perusteella haetaan lasten leikeistä aiheita, joita laajennetaan ja rikastetaan
- ✓ Vapauden antaminen leikeille vaatii suoraa ja epäsuoraa ohjausta
- ✓ Leikin kehitysvaiheitten tunteminen
- ✓ Leikin kehittäminen ja rikastaminen tärkein tavoite varhaislapsuudessa
- ✓ Leikkitilaisuuksien ja leikkiajan järjestäminen (aika ja rauha)
 - myös aikaa lopettaa leikki tai sallia sen jatkua myöhemmin
- ✓ Leikkivälineiden tarjoaminen
- ✓ Leikkiryhmien jakaminen
- ✓ Leikkirauhan turvaaminen
- ✓ Suotuisan tunneilmapiirin luominen

- ✓ Aikuisen mukanaolo- rooli, jolloin leikkiin mukaan voi helpommin tulla sellaisia lapsi jotka arkailevat
- ✓ Ajan hengen huomioiminen leikeissä sekä leikkiperinteen välittäminen
- ✓ Leikin kytkentöjen hyväksikäyttö kaikkiin toiminnan osa-alueisiin
- ✓ Tilan antaminen hetkellisesti rajuillekin leikki-ideoille
- ✓ Epäjärjestyksen ja äänen sietokyky

Ympäristö

- ✓ Päivähoitopaikka on lapselle ennen kaikkea leikkipaikka ja ystävyyden solmimispaikka
- ✓ Leikkiympäristön tietoinen luominen, ylläpitäminen ja uudistaminen on olennaista varhaiskasvatuksessa
- ✓ Tilaa omalle mielikuvitukselle ja suunnittelulle
- ✓ Välineiden monipuolisuus, muunneltavuus ja riittävyys
- ✓ Luonnon antamat mahdollisuudet leikin rakentamisessa
- ✓ Välineitä ja materiaaleja leikkejä varten tulee olla vapaasti saatavilla
 - ✓ Pienen kylän antama turvallisuus
 - ✓ Pienet tilat antavat mahdollisuuden omiin leikkisopukoihin

7.2 Liikkuminen

Yleistä

- ✓ Päivittäinen liikkuminen on lapsen hyvinvoinnin ja terveen kasvun perusta
- ✓ Liikkuessaan lapsi ajattelee, kokee iloa, ilmaisee tunteitaan ja oppii uutta
- ✓ Liikkuminen on vauhtia, elämyksiä, hikeä ja hengästy mistä (VASU)

- ✓ Motoriset perustaidot ovat
 - käveleminen
 - juokseminen
 - hyppääminen, heittäminen
 - kiinniottaminen
 - potkaiseminen
 - lyöminen
- ✓ Tavoitteet
 - Kasvattaminen liikuntaan
 - Liikuntakasvatus on lapsilähtöistä, monipuolista ja tavoitteellista

Lapsi

- ✓ Pääsääntöisesti omaehtoista liikuntaa (tekee omasta halusta ja mielenkiinnosta joko yksin tai yhdessä muiden kanssa)
- ✓ 2 tuntia reipasta ja hengästyttävää liikuntaa päivässä - suositus
- ✓ Motoristen perustaitojen tulisi automatisoitua ennen kouluikää (useat toistot)- vähentää esim. lasten tapaturmia

Kasvattaja

- ✓ Huolehtii, että lapsella on päivän aikana useita mahdollisuuksia liikkua monipuolisesti vaihtelevassa ja liikkumaan innostavassa ympäristössä
- ✓ Antaa lapsen liikkua mahdollisimman paljon
- ✓ Tarjoaa lapselle monipuolista tasapaino, tunto - ja liikeaistimuksia monipuolisten näkö-kuulo-maku ja hajuaistimuksien lisäksi
- ✓ Sulkee radion tai television, jos niitä ei aktiivisesti seurata
- ✓ Käyttää musiikkia vain silloin, kun sillä on joku tehtävä liikunnassa tai muussa toiminnassa

- ✓ Auttaa lasta suuntaamaan huomion kohti oleellista aistitietoa (esim. mistä kiinni, että ote riittävän pitävä)
- ✓ Kannustaa lasta ryömimään, konttaamaan, seisomaan, kävelemään, juoksemaan ja hyppäämään
- ✓ Antaa riittävän perustaitojen harjoittelumahdollisuuden (lapsi jaksaa toistaa tuttua taitoa kymmeniä, satoja kertoja päivässä, jos ympäristö ja välineet välillä vaihtuvat)
- ✓ Antaa harjoitella pallon heittämistä, kiinniottamista, potkaisemista, lyömistä
- ✓ Nimeää ja näyttää kehon osia
- ✓ Kannustaa omatoimisuuteen
- ✓ Mietti, millaisilla pienillä ratkaisuilla lapsen normaaliin arkipäivään saadaan lisää liikuntaa
- ✓ Huolellinen suunnittelu
- ✓ Motivointi

☛ On niin kylmä, että sahapukki nosteli ranthela jalakoihansa

Ympäristö

- ✓ Erilaisia maastoja liikkumiseen
 - kehittää lasten taitoja edelleen ja automatisoitumisen vaihe voidaan saavuttaa
 - mahdollisuus seurata ympäristön tapahtumia, koska ei tarvitse pitää kaikkea huomiota liikkumisessaan (kehon liikkumiseen)
- ✓ Piha on lapsen keskeisin liikuntapaikka, joten sen tulee olla liikkumiseen houkutteleva
- ✓ Muunneltavuus
 - liikkuva lapsi tarvitsee tilaa
- ✓ Lapsella tulee sisätiloissa olla mahdollisuus myös vauhdikkaaseen liikkumiseen, leikkiin ja peliin

- ✓ Ympäröivän luonnon ja alueen liikuntapaikkojen mahdollisuus hyödynnetään

- ✓ *Sisällä*
 - liikkuminen musiikin tai erilaisten äänten kanssa
 - eri tiloissa (liikuntatila, käytävä)
 - telineillä ja erilaisilla rakenteilla (puolapuut, rappuset, rekkitangot)

- ✓ *Ulkona eri vuoden ajat huomioiden*
 - pehmeällä hiekalla (hiekkalaatikko, rantahiekka) ja hiekkakentällä
 - nurmella, metsämaastossa (tasamaa, ylämäki, alamäki)
 - vedessä
 - lumella, jäällä
 - puistossa eri telineitä ja rakenteita hyödyntäen

7.3 Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen

Yleistä

Taidetta tekevän ja kokevan lapsen esteettisessä maailmassa on oppimisen iloa, taiteellista draamaa, muotoja, ääniä, värejä, tuoksuja, tunteuksia ja eri aistialueiden kokemusten yhdistelmiä.

Lapsi

Taiteelliset peruskokemukset syntyvät musiikillisista, kuvallisista, tanssillisista ja draamallisista toiminnoista, kädentaitoja sekä lasten kirjallisuutta vaalivassa kasvuympäristössä. Taiteeseen sisältyy myös lapsen oppimiseen ja harjoitteluun liittyvä säännönmukaisuus. Taiteen eri muodot ovat mukana päivittäisissä toiminnoissa. Tekeminen on tulosta tärkeämpää.

Kasvattaja

- ✓ toimintaympäristö esteettinen
- ✓ antaa tilaa, aikaa ja rauhaa lapsen omalle mielikuvitukselle ja luovuudelle
- ✓ antaa mahdollisuuden toimia monipuolisesti taiteen eri alueilla, maalaten, piirtäen, soittaen, laulaen, rakentaen, näytellen, tanssien, nikkaroiden, askarrellen, ommellen, kuunnellen tai keksien satuja ja runoja
- ✓ lasten kannustaminen ja yksilöllisyyden salliminen ts. ei tehdä samannäköistä tulosta, joka on ainut oikea
- ✓ tekemisen ja luomisen ilo - lopputulos ei tärkein
- ✓ kasvattajan pitää varoa, ettei istuta omia rajoituksiaan kasvaviin lapsiin
- ✓ kasvattaja omaa tiedot lasten kehitysvaiheista eri taiteen alueilla
- ✓ kasvattajien erilaisien ammatillisten taitojen tukeminen ja hyötykäyttö
- ✓ juhlissa esiintyminen, teatteriesityksissä, konserteissa ja näyttelyissä käyminen, itse tuotetut näyttelyt ja esiintymiset

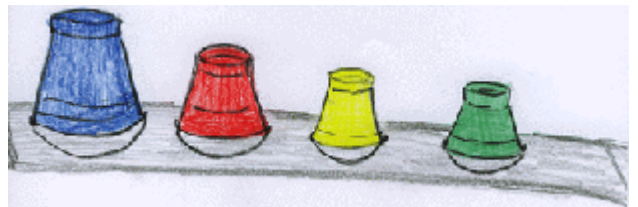
Ympäristö

- ✓ Varhaiskasvatusympäristössä lapsen taiteellinen ilmaisu ja osaaminen tuodaan esille
- ✓ Tervolalaisessa ympäristössä tuodaan esille perinne muun muassa Kalevala-juhlien yhteydessä

- ✓ Vierailut paikallisessa museossa kesäaikana
- ✓ Mahdollisten kyläkirjojen tutkiminen
- ✓ Yhteistyö eri ikäpolvien kanssa mm. vanhainkodilla vierailut tai yhteisiin tilaisuuksiin osallistuminen
- ✓ Vuosittaisiin Messuihin osallistuminen esitysten tai näyttelyiden merkeissä
- ✓ Pajaviikkojen järjestäminen paikallisia oppilaitoksia hyväksikäyttäen ja paikallista osaamista hyödyntäen
- ✓ Juhlapyhien huomioiminen
 - muun muassa adventtikirkko yhdessä koko kunnan lasten kanssa
- ✓ Pyhäkoulut päiväkodilla ja ryhmäperhepäiväkodilla ovat avoimia myös muille lapsille

7.4 Tutkiminen

Lapsi

- ☞ Tutkiva ihmettely on lapselle syntymästä saakka luontaista.
- ☞ Lapsella on kyky ihmetellä
- ☞ Ihmettelystä ja uteliaisuudesta seuraa halu tutkia ja kokeilla
- ☞ Lapsi tutkii ympäristöään eri aistien avulla
- ☞ Lapsi oppii parhaiten itselleen merkityksellisiä asioita
- ☞ Oppimisen oivaltaminen tuottaa lapselle itseluottamusta ja iloa
- ☞ Pienet tutkivat ympärillään olevia esineitä katselemalla, maistelemalla ja tunustelemalla
- ☞ Isot havainnoivat, kokeilevat ja kyselevät
- ☞ Lapsi kokee, että hänen tutkiva ihmettelynsä, kysymyksensä, pohdintansa ja toimintansa on **MERKITYKSELLISTÄ**

Kasvattaja

- ✓ Kannustaa lasta luonnon tutkimiseen ja ihmettelyyn: ihmettelevät yhdessä
- ✓ Aistien herättäminen ja aktivointi (kuunnellaan luonnon ääniä, tunnetaan kasvoilla auringon valo, tuulen ja sateen äänet)
- ✓ Mahdollistetaan kaikkien aistien ja koko kehon käyttö tutkimisen, kokeilemisen ja oivalluksen välineenä
- ✓ Antaa aikaa tutkimiselle
- ✓ Tuottaa lapselle kokemuksia, jotka ylläpitävät ihmettelyä ja mielenkiintoa
- ✓ Antaa lasten kysellä ja vastaa, kuuntelee, pysähtyy

☛ *Sääskekki sielä olit ko lypsyjakkaroita*

☛ *Vareskos se palakheila nyt on oliona? (olio=lemmikki)*

Ympäristö

- ☛ Tutkimisen lähtökohta on oma elinympäristö ja siihen liittyvät käsitteet: minä, perhe, muut
- ☛ Lähiympäristön antamien mahdollisuuksien tutkiminen ja hyväksikäyttö
- ☛ Kyseenalaistetaan ja ihmetellään arjen ilmiöitä ja tapahtumia (sää, lämpötila, vuodenaajat, vuorokausirytmii ym. luonnon ilmiöt)
- ☛ Esim. sähkölangat - miten ennen vanhaan)
- ☛ Luonnon antama ravinto
 - Tervolassa mahdollisuus olla mukana lasten kanssa esim. viljelyn eri vaiheissa

☛ *Opisa se on vareksenpoika tuulesa*

8 ORIENTAATIOT

🕯 Värssyn kerrallhan se maailma opettaa elämää elämhän

Lapsen varhaiskasvatuksen keskeiset sisällöt rakentuvat seuraavien orientaatioiden muodostaman kokonaisuuden varaan

- matemaattinen orientaatio
- luonnontieteellinen orientaatio
- historiallis- yhteiskunnallinen orientaatio
- eettinen orientaatio
- esteettinen orientaatio
- uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio

Tarkoituksena on sellaisten välineiden ja valmiuksien hankinnan aloittaminen, joiden avulla lapsi vähitellen pystyy perehtymään, ymmärtämään ja kokemaan ympäröivän maailman monimuotoisia ilmiöitä.

Kasvattajayhteisöllä tulee olla käytettävissä lasten yleinen, ikäkausididaktinen ja kehitysvaiheisiin liittyvä tietämys ja lisäksi sisältöjen valinnan ja muokkaamisen kannalta välttämätön lapsiryhmän sekä toimintaympäristön ja -olosuhteiden tuntemus.

Orientaatiot muodostavat kehyksen siitä, millaisia kokemuksia, tilanteita ja ympäristöjä AIKUISTEN tulee etsiä, muokata ja tarjota LASTEN JA LAPSIRYHMIEN TOIMINTAA JA OPPIMISTA VARTEN.

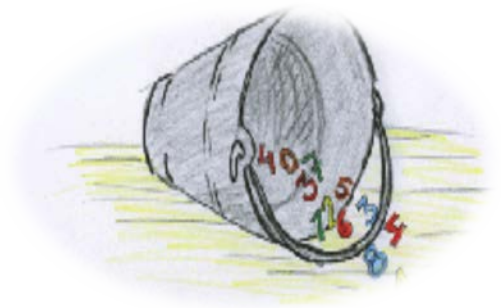
KIELI on kommunikaation ja vuorovaikutuksen väline kaikkien orientaatioiden alueilla. Kaikissa varhaiskasvatuksen hoito-, kasvatus- ja opetustilanteissa käytetään mahdollisimman hyvää ja tarkkaa kieltä sekä avataan uusia käsitteitä lapsille.

8.1 Matemaattinen orientaatio

- ✓ asioiden tutkiminen ja lähestyminen matemaattisesta näkökulmasta
- ✓ matematiikkaa on ihmisessä, ihmisten tekemisissä, kulttuurissa ja luonnossa,
- ✓ kaikessa on määrä ja muoto (leikkivälineistä tunnistavat)
- ✓ laskemista, järjestämistä, päättelyä, vertaamista/ mittaamista (käsien kokoero/ aikuinen lapsi)
- ✓ sarjoittamista, muotoja (koon / värin mukaan)
- ✓ avaruudellista hahmottamista (Legot, tervapata)
- ✓ ongelmanratkaisua (sadun salaperäiset juonet, palapelit)
- ✓ perusvalmiuksia harjoittavat leikit, laulut ja pelit
- ✓ aika, päiväjärjestys
- ✓ kasvattajan tulee tiedostaa ja huomioida matematiikan esiintyminen ympärillään ja tuoda se lasten ulottuville, puheen, leikin ja arkiaskareiden avulla

Alle 3-vuotiaat

- ✓ pienten lukumäärien laskeminen
- ✓ vertailu: pieni/suuri - pitkä/lyhyt - samanlainen/erilainen
- ✓ avaruudelliset käsitteet: edessä/takana -
- ✓ alla /päällä - sisällä/ulkona
- ✓ lukujonojen luetteleminen
- ✓ muodot
- ✓ oma keho

3 - 5 -vuotiaat

- ✓ vertailu: pitempi - lyhempi
- ✓ paljon - vähän - yhtä paljon
- ✓ suunnat
- ✓ numeron ja lukumäärän yhdistäminen
- ✓ viikonpäivät
- ✓ aamu - ilta
- ✓ samanlainen - erilainen
- ✓ luokittelut (ominaisuuksien mukaan)
- ✓ yhteenlasku pienillä luvuilla

8.2 Luonnontieteellinen orientaatio

Näkyminen Tervolan varhaiskasvatuksessa

- ✓ kieli ja vuorovaikutus
 - luontoaiheiset sadut, tarinat, esitykset, faktatiedot
- ✓ luonnon ja sään havainnointi
- ✓ kasvattaminen ja hoitaminen
 - eloton/elollinen
 - kasvien hoito /luonnonmateriaaleista askarteleminen
- ✓ retket
 - maatilalle syksyisin, eläinpuistoon keväisin
 - marja- ja sieniretket
 - makkaranpaisto- ja mäenlaskuretket
- ✓ liikkuminen luonnossa ja rakennetussa ympäristössä

8.3 Historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio

- ✓ rakennetaan kuvaa menneisyydestä/ nykyisyydestä esineiden, dokumenttien tarinoiden, laulujen, lorujen ja leikkien avulla
- ✓ lähtökohtana lapsen oma arki, leikit ja perheyhteisö
- ✓ vahvistaa erityisesti tunnesidettä omaan kotikuntaan
- ✓ kotiseudun omat kohteet, nähtävyydet ja kulttuuri
- ✓ valokuvat, isovanhemmat
- ✓ Kalevalan juhla ja perinneviikot helmikuussa (ruuat, laulut, leikit, pukeutuminen, vanhat esineet)
- ✓ Juhlapyhät: adventti, itsenäisyyspäivä, joulukuukuu, pääsiäinen, vappu, juhannus jne.
- ✓ kotiseudun erilaiset kulttuurikohteet (museo, Kivikauden kylä, kirkot)
- ✓ kyläkirjat
- ✓ vierailut vanhusten luona

8.4 Yhteiskunnallinen orientaatio

- ✓ yhteiskuntamme toimintaan tutustumista (retket kunnan omiin kohteisiin kaupat, pankit, virastotalo, kirjasto jne.)
- ✓ liikenne
- ✓ erilaiset viestintävälineet
 - puhelin, tietokone, Internet
- ✓ puhelimen käyttö hätätilanteessa

8.5 Eettinen orientaatio

- ☛ *Tervolalainen ei valehtele, se pannee ehole*
- ✓ arvot ja normit
- ✓ oikeudenmukaisuus, tasa-arvo, kunnioitus, vapaus
- ✓ vastuullisuuteen kasvattaminen
 - itse, toinen, ympäristö
- ✓ aikuinen malli - välittää arvoja ja arvostuksia
 - lapsen puhuttelemisen kuuntelu ja neuvominen lasta kunnioittavalla tavalla
- ✓ erilainen lapsi päivähoidossa
- ✓ lapsi tuntee olevansa turvassa ja rakastettu
- ✓ oikea, väärä; hyvä, paha; totuus, valhe
 - käsitellään esim. leikkitalanteissa
- ✓ tunteet (pelko, ahdistus, syyllisyys)
 - käsitellään lapsen kehitystason mukaisella tavalla
- ✓ yksilöllisyys/yhteisöllisyys
- ✓ auttaminen, hoivaaminen
- ✓ yhteisten sääntöjen ymmärtäminen
- ✓ kasvattajan oman maailmankuvan tiedostaminen
- ✓ henkiset arvot - kauneus, hyvyys, totuus
- ✓ lasten omat ajatukset esiin - lapsen kuuntelu

- ☛ *Kyllä son Tervolan tyttärhin luottamus menny, mie varta vasten tein rehevit sillale pyhäksi ja menin tiistaina kättomahan niin ei vielä ollu tullu*

8.6 Esteettinen orientaatio

- ✓ aistinautintojen kokeminen
- ✓ kauneuden ymmärtäminen
 - kuvataiteissa
 - musiikissa
 - esiintymistäiteissa
 - kirjallisuudessa
 - luonnossa
 - rakennetussa ympäristössä
 - kulinariisissa
- ✓ kasvattaja on opas - löytää kauneutta - itsekin nauttii ja saa iloa eri taiteen lajeista
- ✓ kasvattaja luo lapsen kanssa esteettisen oppimisympäristön

Leikkivän, taidetta tekevän ja kokevan lapsen esteettinen maailma on täynnä muotoja, värejä, ääniä, tuoksua, tuntemuksia eli eri aistialueilla koettujen kokemusten yhdistelmiä. Kehitys havainnoinnin herkkyydessä ja esteettisessä ajatusten ja tunteiden ilmaisussa tapahtuu, kun lapsi saa omasta elämysmaailmasta käsin eri taide-elämysten innoittamana leikkiä rauhassa ja ilmaista itseään kokonaisvaltaisesti - lapsesta kehittyy vahva, onnellinen, omat arvot ja näkemykset omaava ihminen.

- ✓ Sisällöt
 - Luonto/ vuodenajat
 - Oma piha/ retket
 - Maaseutu ympäristö/ talot, pihat, kirkot
 - Päivähoitopaikka/ sisustus/pihapiiri
 - Kuvataide
 - oma tekeminen / tuotokset näkyviin

- Musiikki
 - musiikin kuuntelu (klassinen), liikkuminen, rentoutus, soittimet, lasten laulut
- Ruokakulttuuri
 - tuoksut, maut, ulkonäkö
 - ruokailutilanne
 - leipominen
- Juhlat
 - koristelut, kattamiset, ohjelmat (musiikki, asut, ympäristö)

☛ *Olokaa hyvät ja ottakaa, pankkaa sekhan ja topakkaa! (=näin pyyethin Tervolasa viehraita kahavile)*

8.7 Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio

- ✓ uskonnollisia, henkisiä ja hengellisiä ilmiöitä ja asioita
- ✓ uskonto vastaa kysymyksiin
 - mikä on elämän tarkoitus?
 - mistä tulemme?
 - mihin menemme?
 - käsitellään lapsen arkipäivän ja ikätasonsa tavalla
- ✓ lapsen oma uskonto ja katsomus lähtökohtana
- ✓ tavat, käytännöt ja perinteet, niihin perehtyminen
- ✓ hiljaisuuden kokeminen ja ihmettely
 - kyseleminen, pohdinta

- ✓ lapsen lähellä oleviin erilaisten uskontojen ja katsomusten tapoihin ja käytäntöihin tutustutaan
- ✓ kirkkovuoden juhlat ja sanoma/perinteet
- ✓ lasten elämää koskettavat kirkolliset juhlat
- ✓ sovitaan vanhempien kanssa uskonnollis-katsomuksellisen lapsikohtaisesta sisällöstä
 - vanhempien vakaumuksen kunnioittaminen
- ✓ päivähoiton vastuulla uskontokasvatuksen antaminen
 - yhteistyö seurakunnan kanssa
- ✓ Raamatun kertomukset
- ✓ lasten hengelliset laulut

9 YKSIKÖN VASU

Yksikön varhaiskasvatussuunnitelma perustuu kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaan. Se on konkreettinen ja ilmentää yksikön erityispiirteitä ja painotuksia.

Yksikön Vasuun sisällytetään

- ✓ yksikön arvot
- ✓ yksikön toiminta-ajatus
- ✓ toimintakauden yksikkökohtaiset tavoitteet ja miten niihin päästään
- ✓ toiminnan suunnittelu
- ✓ yksikön ominaispiirteet
- ✓ yhteistyötahot
- ✓ kasvatuskumppanuuden ja vanhempien osallisuuden toteuttamistavat
- ✓ arviointi / dokumentointitavat / seuranta

10 ARVIOINTI

Vasu toimii kunnan varhaiskasvatuksen arvioinnin ja kehittämisen perustana.

Arvioinnin avulla selvitetään, miten asetetut tavoitteet on saavutettu ja nostetaan esille kehittämistarpeet.

Yksikköjen toimintasuunnitelmien ja tavoitteiden kirjaaminen mahdollistaa pitkäjänteisen seurannan ja arvioinnin.

Arviointia tehdään

1. Lapsen Vasun pohjalta
2. Vanhempien arviointi
3. Asiakastyytyväisyyskysely
4. Päivittäinen palaute
5. Kasvattaja
6. Itsearviointi - oma toiminta, osaaminen, ammatillinen kehittyminen
7. Kehityskeskustelut
8. Tiimien itsearviointi

Arvioinnin tulokset ja kehittämiskohteet tulee olla koko henkilöstön tiedossa, jotta kaikki ovat tietoisia, mitä asioita tulee parantaa, missä on onnistuttu.

 Jos sie kaikki muile sanot, niin mitäs sie sitte itte tiiät!

